

Изн сўраш одоби

14:41 / 22.04.2017 2888

Эй иймон келтирганлар! Ўз уйларингиздан бошқа уйларга то изн сўрамагунингизча ва уларнинг аҳлига салом бермагунингизча, кирманг. Ана шундай Қилмоғингиз сиз учун яхшидир, шояд насиҳатлансангиз. **27.** Бас, агар у (уй)ларда бирортани топмасангиз, то сизга изн берилмагунча уларга кирманг. Агар сизга, қайтинг, дейилса, бас, қайтинг, ўша сиз учун яхшироқдир. Аллоҳ нима амал қилаётганингизни ўта билгувчиdir. **28.** Маскан бўлмаган, сиз учун фойда бор уйларга (изнсиз) киришингизда гуноҳ йўқдир. Аллоҳ нимани ошкор қилаётганингизни ва нимани яширин қилаётганингизни билади. **29.** (Нур сураси)

Инсонлар бу дунёда ўз аҳли оиласи билан роҳат-фароғатда яшашлари учун бир жойни маскан қилиб оладилар. Бу масканда яшовчилар ва унга ташриф буюрувчиларнинг одоблари бор. Бу одобларга риоя қилишлик инсониятнинг манфаъатига хизмат қилади. Маскан одобларидан бири изн сўраш одобидир. Изн сўрашлика унга риоя қилиш лозим бўлган, у билан одобланишлик керак бўлган ўзига хос одоблари бор. Қуйидаги одобларда хонадонларнинг ҳурматини сақлашлик, инсонлар орасида адват қўзғалмаслиги ва мусулмонлик одобини сақлашлик бордир.

1. Муносиб вақтни танлаш.

Баъзи бир вақтлар борки у пайтда инсонлар ўзларини изн сўраб безовта қилишларини истамайдилар. Масалан: кечаси одламлар ухлайдиган пайтда уларни безовта қилиб изн сўраш ёки тонгда жуда эрта изн сўраш ёхуд туш пайтида дам олиш вақтида изн сўраш. Чунки бу вақтлар кўпинча инсонлар дам олади, иссиқдан енгил кийинган бўлади. Изн сўрамасдан киришлик мутлоқ дуруст бўлмайди.

2. Эшикни уч марта тақиллатиш.

Чунки хонадан аҳли биринчи тақиллатганда эшитади, иккинчисида тайёрланадилар, учинчисида эса изн берадилар. Агар инз берилмаса қайтмоқлик лозим бўлади. Буюк ватандошимиз имом Бухорий р.а. ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар с.а.в. шундай деганлар: “**Қачон сизлардан бирингиз уч марта изн сўраса ва унга изн берилмаса, қайтсин”.**

Бугунги кундаги құнғироқ чалишлик ҳам әшик тақиллатишилек кабидир. Шунинг учун құнғироқни ҳам уч мартадан ортиқ чалмайди. Изн берса киради, изн бермаса қайтиб кетади.

3. Эшикни мулойимлик билан тақиллатиши.

Әшикни хонадон ахли құрқиб кетадиган даражада құпоплиқ билан тақиллатмайды. Шунингдек құнғироқ тұгмасини ҳам узлиksiz босиb турмайды, ҳатто хонадон әгаси ўзининг үйини тақиллатғанда ҳам құпоплиқ билан тақиллатмасин. Чунки хонадон ахли бундай тақиллатишида құрқинчли бир ҳодисани рўй берганини ўйлаб қолади. Ўй әгасининг әшикка яқин ва узоқлигига қараб әшикни секин ёки қаттиқ тақиллатади. Ўтган улуғ зотлар устозларининг эшигини бармоқ ва тирноқ билан тақиллатар әдилар.

4. Эшикни уч бор таққилатишида уларнинг ўртасини ажратиши.

Яъни, ҳар тақиллатиши орасида бир муддат кутиш лозим. Токи хонадон ахли тайёргарлик күришликка ёки әшикни очишлиқка ургурсин. Узлуксиз әшикни тақиллатиб туравермасин.

5. Эшикнинг рўбарўсида туриб олмаслиқ.

Яъни, әшикни тақиллатган шахс әшикнинг ўнг ёки чап тарафида туришлиги, әшикнинг рўбарўсида туриб олмаслиги лозимдир. Чунки әшикни очган пайтда гоҳо уй аҳлининг очиқ-сочиқ, бирор у ҳолатда кўришини истамайдиган ҳолати кўриниб қолади. Бу ишда шубҳасиз хонадон хурматини сақлашлик бордир. Бу одобга риоя қилинмагандан инсонлар азиятланадилар ва гоҳида бунинг сабабидан улар ўртасида адоват ва нафрат пайдо бўлади.

6. Изн сўровчи киши ўзини танитиши.

Изн сўровчидан хонадон ахли “ким?” деб сўраса, “мен” деб жавоб бермасдан, ўзининг ким эканлигини исмини айтиб танитиши керак. Имом Бухорий ва имом Муслим р.а.лар ривоят қилган ҳадисда **Пайғамбар с.а.в.нинг олдилариға Жобир р.а. келдилар ва әшикни тақиллатди.** **Пайғамбар с.а.в.: “Ким бу?”, деб сўрадилар. Жобир р.а.: “Мен” деб жавоб берди. Шунда Пайғамбар с.а.в.: уни (Жобир р.а.нинг “Мен” деган жавобини) хуш кўрмай “Мен, мен”, дедилар. Чунки “мен” деб жавоб беришлиқда ўзини тўлиқ танитиши ҳосил бўлмайди.**

7. Кўзни тийиш.

Кўзни тийишдан мақсад киришиликка изн сўраган пайтда хонадон аҳлининг очиқ-сочиқ ва ноқулай ҳолатини кўрмаслик учун инсон ўз кўзини тийишдир. Чунки изн сўрашлик аслида ноқулай ҳолатларга кўз тушмаслик учун жорий қилингандир.

8. Изн берилмаса қайтиб кетишилик.

Яъни, агар изн сўровчига жавоб берилмаса ёки “қайтинг” дейилса ёхуд уйда ҳеч ким бўлмаса, изн сўровчи қайтиб кетиши лозим бўлади. Бу ушбу оятга мувофиқдир: **“Бас, агар у (уй)ларда ҳеч кимни топмасангизлар, унда то сизларга изн берилмагунча уларга кирмангиз! Агар сизларга “қайтинглар” дейилса, қайтиб кетаверинглар! шу сизлар учун энг тоза (йўл)дир. Аллоҳ қилаётган ишларингизни билувчиидир.”** (Нур-28)

9. Хонадон эгасининг узрини қабул қилиш.

Агар хонадон аҳли изн сўровчига пешво чиқишиликдан узр сўраса узрини қабул қилсин. Чунки хонадон аҳли ҳеч кимни қабул қила олмайдиган ҳолатда бўлиши мумкин. Ҳар доим ҳам хонадон аҳли ўзининг узрини айта олмайди. Шунинг учун изн сўровчи унга: “Сен хижолат бўлма, балки бирор нарса билан машғулдирсан”, деб хонадон аҳлидан хижолатчиликни кўтарсинг.

10. Хонадон аҳлининг изнини кутиш.

Яъни, изн сўровчи хонадон аҳлининг ёки ходимининг изн сўровчига уйга киришиликка изнини кутиши керак. Аммо ёш боланинг изн беришига эътибор қилмайди. Чунки гоҳида ёш бола хонадон аҳлининг хабарисиз ва рухсатисиз киришиликка изн бериши мумкин. Натижада уй аҳлининг ноқулай ҳолатларига кўзи тушиб қолади. Агар уйда ёлғиз эркак ёки ёлғиз аёл бўлса, уйга киришиликка изн бериш изн сўровчининг маҳрам ёки номаҳралигига қараб бўлади.

11. Чақириб келувчи киши билан бирга кираверишилик.

Агар бир инсонни бирор ўз хонадонига таклиф қилса. Хонадон аҳлининг вакили билан уйга кириб борса бўлади. Хусусан эшиклар очиқ бўлиб, эшик олдида оёқ кийимлар мавжуд бўлиб, ҳолат киришиликка рухсат эканини кўрсатиб турса, изнсиз кириш мумкиндир.

12. Ўз маҳрамларининг олдига ҳам инз сўраб киришилик.

Яъни, инсон ўз маҳрамларининг олдига киришликдан олдин ҳам изн сўрамоқлиги лозимдир. Ҳаттоқи уйининг ичида бўлса ҳам. Чунки онаси ёки опа-синглиси шу ҳолатда кўринишни истмаган ҳайъатда турган бўлиши мумкин. Аммо ўзининг аёлининг олдига изн сўраб кириш вожиб эмас. Лекин изн сўраб кирса яхши бўлади. Абдуллоҳ ибн Масъуд р.а. Ўзининг аёлининг олдига киришдан олдин ҳам томоғини қириб киради.

Құдратуллоҳ Сидиқметов